

DIRECTOR
Dr. ALEXANDRU RUSU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
BLAJ - JUD. TARNAVA MICĂ

INSERATE:
Un șir garmond: 6 Lei. La
publicări repetate după
:: :: invoială :: ::

Unitatea

REDACTOR RĂSPUNZĂTOR:
Dr. AUGUSTIN POPA

ABONAMENTUL
Pe un an . . . 200 Lei
Pe 6 luni . . . 100 Lei
Pentru străinătate 400 Lei

Numărul 4 Lei

Voiaie bisericească-politică. — Apare în fiecare Sâmbătă.

Crematorul uman

Aproape simultan cu deschiderea dela 15 Octomvrie c. a. Corpurilor legiuitoare — prin întâiul Mesaj semnat, în calitate de regent, de patriarhul ortodoxiei române — se deschide la București, ca un sfidător contrapunct al ascendentului câștigat de „creștinism” în persoana regentului Miron, și „crematorul uman” al societății „Cenușa”.

Chestiunea este mai veche. Protagonistii ideii de-a avea și în capitala țării noastre un „cremator uman,” socotit drept un postulat al civilizației, au reușit să obțină aderența câtorva fruntași ai vieții noastre publice — între cari și pe dd. Dr. Gh. Gheorghian și Dr. I. Costinescu, cari s'au perândat la primăria capitalei — și astfel au ajuns să-și poată realiza scopul. O societate anonimă, cu acțiuni nominale ca orice întreprindere comercială, lucrează de ani de zile, ținând chestia mereu la suprafața și ajungând, în sfârșit, ca în apropierea cimitirului Bellu să-și aibă azi, cu cheltuieli de milioane, palatul menit a ne ridica și pe noi, bieții Valahi dela Dunăre, în șirul popoarelor „civilizate”.

Atâta ne-a mai lipsit.

Mahalalele capitalei sunt, din punct de vedere edilitar și acela al igienii, într'o stare ce nu se poate descrie; sute și mii de muncitori năcăjiți și fără adăpost sunt nevoiți să-și caute culcuș pe sub poduri și în pivnițe mucegăite, iar primăria Bucureștilor face palate, cu ajutorul cărora să poată desființa „primejdia microbilor putrezirii lente din cimitirele noastre”. Intreagă țara, inclusiv capitala, ar putea să hrănească o populație măcar de 2 ori cât cea actuală, și este deadreptul ridicol să spui că nu ne mai putem învărti din cauza celor câțiva coți de pământ cât ne trebuie pentru îngropare, și totuși oamenii „Cenușei” vreau „să vină în ajutorul desvoltării industriale a țării” prin „eliberarea imensului teritoriu ocupat până acum de mormintele părinților noștri”. Profesorul Dr. Minovici opinează în contra arderii, deoarece cremațiunea împiedecă examinarea ulterioară a cadavrelor — reclamantă de atâtea ori din partea legilor țării —, iar biserica militează din toate puterile pentru cuvântul Scripturii, că „din pământ ești și în pământ te vei întoarce”, și totuși „crematorul uman” din București va putea începe să funcționeze, sfidând toate considerentele de ordin creștin, chiar acum în anul întâiu al regenței șefului suprem al ortodoxiei române.

Este o batjocură și o rușine! Și dacă lucrurile au ajuns până aici din vina celor ce puteau neapărat să împiedece lucrul și nu au făcut-o, să se lucreze cel puțin acum înainte, că crematorul să n'aibă ce arde!

Ceice au cheltuit milioane pentru a putea arde pe alții, se vor arde atunci singuri.

Alte uneltiri

— O nouă mișcare pentru desființarea bisericii noastre —

(=) Sub masca gândului „sfânt” de-a trezi din ruine lăcașurile de închinare dărmate de generalul Bucow pela mijlocul veacului XVIII, în sinul ortodoxiei noastre s'a pornit de curând o nouă mișcare, menită a contribui, prin desființarea bisericii noastre, la așanumita „întregire sufletească a neamului”.

In hotarul comunei Bucium din județul Făgăraș, unde încă a fost pe vremuri o mănăstire, e vorba să se ridice acum, pe locul celei vechi, o nouă așesare mănăstirească, cu alese și însemnate rosturi „culturale” și care să reinvie în acele părți tradiția strămoșeștilor virtuți ortodoxe. Botezată dela început *mănăstirea „Întregiri neamului”, ea va avea să servească, fără doar și poate, „marelui” gând care nu dă „odihnă” celor dela Sibiu, și în a căror minte nu poate să prindă nici decum rădăcină convingerea, că dacă multele mizerii ce ni-s'au putut crea până acum pe diverse temeieri — asupra cărora nu-i nevoie să mai insistăm — n'au fost în stare să clatine biserica noastră, nimic n'o mai poate atinge de acum înainte. Faptul, că noua mănăstire se plănuește la Bucium, o comună curat unită, cum greco-catolice sunt și cele mai însemnate comune din nemijlocită apropiere, și aceasta în vremece țara „glorioasă” a Oltului are și atâtea alte urme de mănăstiri dărăpănate, prin comune curat ortodoxe, este o dovadă sigură, că menirea ei principală nu este „cultura”, ci proselitismul îmbrăcat în haină călugărească, singura nădejde ce-a mai rămas pentru înfăptuirea „întregirii” visate a neamului.*

Iar dacă este așa — și desfidem pe oricine să ne dovedească contrarul —, nu se poate să nu vedem în mișcarea ce s'a pornit pentru reinvierea mănăstirii dela Bucium o nouă provocare a bisericii noastre. Și încă una cu atât mai supărătoare, cu cât „marele” comitet de organizare a reușit să obțină — *desigur fără a l-se fi dat informațiile convenite* — și înaltul patronaj al M. Sale Regina Maria. Așa reiese această din întâiul număr (1 Septemvrie c.) al „Bibliotecii așesămintelor creștinești”, închinat pe deantregul noiei mișcări, pentru care s'a făcut propagandă și prin gazete și pentru care Ministerul sănătății și ocrotirilor sociale a încuviințat, încă prin luna Aprile c. o *colectă pe țară întregă*.

Pornită cum e, acțiunea are toate șansele de-a fi în încununată de succes și atunci Bucium-ul nostru unit și celelalte parohii greco-catolice din părțile acelea vor avea să supoarte mizeriile pe cari li-le poate crea o atare așesare mănăstirească. Dar noi avem datoria dea-

le scuti de orice mizerii de această natură și de aceea ținem să *ridicăm de pe acum un protest hotărît împotriva creerii unor atari centre de învrăjpire confesională*. Autoritățile noastre bisericești au datoria să intervină la locurile mai înalte pentru a da acolo toate lămuririle și pentru a cere, în numele păcii confesionale, *ca statul să se desintere-seze de această acțiune*, sugerând chiar o abandonare a ei și din partea ortodoxiei.

Intervenția aceasta poate să aibă rezultatul dorit. Iar dacă nu l-ar avea și dacă — cu, sau fără ajutor dela stat — mănăstirea tot se va face, *va trebui să găsim mijloacele potrivite de apărare*. O misioanare cuminte și intensivă făcută în acele părți de preoți cinstiți și destoinici, și mai apoi, dacă lipsa o va cere, *aducerea în părțile acelea a unei echipe de călugări de ai noștri, ori Franciscani români din Moldova*, pot să ne pună cu siguranță la adăpostul oricăror mizerii.

Cum spuneam și mai sus, biserica noastră a trecut peste ce a fost mai greu și poate privi cu deplină încredere în viitorul care o așteaptă. Dorind să-și păstreze nestirbită moștenirea ce i-s'a dat, ea nu caută lupta, dar nici nu fuge de ea. Și-a propus să trăiască în cea mai frățească armonie cu toți cari numesc pentru acelaș ideal al creștinătății, *dar asta nu înseamnă, că este învoită, ca oricine să-i calce moșia*.

Simțim că Dumnezeu ne ajută și de aceea privim cu deplină liniște și în fața acestor noul uneltiri, cari ne vor cere jertfa și osteneli sporite, ne vor pune poate chiar la grele încercări, dar din cari biserica noastră nu poate eși decât biruitoare.

Chestia e numai, să ne facem cu toții și cât mai deplin datoria.

La mormântul lui Alexandru Papiu Ilarian. Din prilejul împlinirii a 100 de ani dela nașterea lui Al. P. Ilarian, tinerimea universitară de pe Câmpia Transilvaniei vestise de mai înainte pregătirea unei serbări de comemorare în *Budiu*, comuna de naștere a acestuia, unde, la 9 Octomvrie, avea să se așeze o placă de marmoră pe casa în care acesta s'a născut.

Comemorarea acestei date însemnate în istoria neamului și bisericii noastre s'a sărbătorit în 9 Octomvrie a. c., și în *parohia unită din orașul de jos al Sibiului*, unde marele decedat își doarme, de o jumătate de veac, somnul de veci.

După sf. liturghie toți cei prezenți au ieșit la mormânt, care este însemnat cu un modest

bust de marmoră, unde s'au făcut rugăciunile și cântările obișnuite pentru sufletul morților, după cari pâr. Nicolae Togan, protopop al tractului Sibiu, a ținut o cuvântare, în care a arătat viața și faptele nepieritoare ale decedatului.

Se știe doar, că A. Papiu Ilarian a fost un mare bărbat, care a trăit și s'a jertfit pentru neam și patrie.

Fost ministru, membru al Academiei române, renumit istoric și jurist, A. P. I. a avut un rol important în pregătirea revoluției din 1848, în conducerea acestei revoluții și ca secretar în comitetul de pacificațiune. Dela dânsul ne-au rămas și o seamă de scrieri: „Istoria Românilor din Dacia superioară“, 2 vol.; „Independența constituțională a Transilvaniei“; „Tezaur de monumente istorice“, 3 vol.; „Responsabilitatea ministerială“; „Viața și operele lui G. Șincai“ ș. a. Lui i-se datorește înființarea soc. „Transilvania“ din București, al cărei președinte și neadormit conducător a fost până aproape de sfârșitul vieții, „Transilvania“, care a ajutat în vremuri grele pentru noi mulțime de tineri ardeleni să-și facă studiile în străinătate.

A fost, cum spune M. Străjan, un mare naționalist, caracter de o tărie antică și generos patron al tinerimei, care trebuie să se inspire întotdeauna, mai ales însă în aceste vremuri — când adevăratele caractere sunt așa de rare — din izvorul nesecat al virtuților lui Al. Papiu-Ilarian. (rs)

„La Bonne Presse“. Intre miile de congrese cari zilnic împânzesc fața lumii, trebuie să ne oprim o clipă asupra unuia, care s'a ținut în Paris, la începutul acestei luni. Formidabila organizație de presă a catolicilor francezi, care poartă numele din fruntea acestor șire, și-a ținut al 32-lea congres general.

Mii de tovarăși în apostolia scrisului creștin, preoți și laici, conți și muncitori în tiparnițe, au alergat la Paris, să-și dea seama de situația în care se găsește puternica întreprindere, să constate lipsuri și să ia hotărâri pentru o tot mai largă isbândă în câmpul de bătaie al slovelor. Au fost zile de mare înălțare sufletească pentru toți congresiștii. Căci

rezultatele la cari a ajuns modestul început al zmeriților călugări Picard și Bailly, de acum treizeci de ani, a ajuns azi una din cele mai puternice case de presă din Franța. Valuri nesfârșite de gânduri creștine ies zilnic din tiparnițele ei moderne, străbătând în toate colțurile lumii. E destul să amintim cele mai cunoscute publicațiuni ale ei: marele cotidian „La Croix“, revista populară „Le Pelerin“ cu tirajul lor uriaș ce bate milionul, revista „Noël“, și un șir întreg de alte reviste pentru toate clasele sociale, seriile de cărți și broșuri, îmbrățișând toate domeniile cerințelor sufletești, dela viețile sfinților până la romane cinstite. Mai mult. Voind să pună în slujba gândului creștin și cele mai moderne născociri ale minții omenești, această societate a înființat și o minunată casă de filmuri, foarte bune și foarte apreciate.

Rezultatele obținute de „Presa Bună“ din Paris în abia 30 de ani sunt o dovadă nouă a vitalității bisericii catolice și, în aceeaș vreme, o bună școală pentru „Sfânta Unire“ a noastră, care poate câștiga de acolo multe învățăminte și îndemnuri bune.

Știri mărunte

Candidații pentru premiul Nobel. Ziarul „Neue Freie Presse“ din Viena publică — după informații din Stockholm — între candidații pentru medicină ai premiului Nobel de pe 1927 și pe profesorul român *Levaditi*, care, deși stabilit la Paris, face, dupăcum știm, cursuri și la universitatea noastră din Cluj. La premiul pentru fizică se atribuie multe șanse cercetătorului german Walthaus, la cel pentru chimie profesorului suedez Fajans, ale cărui cercetări asupra radioactivității sunt de importanță fundamentală. În sfârșit, la premiul pentru literatură se înșiră între candidați francezii Gide și Claudel, scriitoarea italiană Grazia Deledda, norvegianul O'af Dunn, suedezul Sigfrid Undsed și alții.

Nouile rezultate ale examenului de bacalaureat. În legătură cu cele publicate și de noi în cauza bacalaureatului, înregistrăm

următoarele date referitoare la rezultatul examenelor din sesiunea de toamnă din întreaga țară (exceptând Bucureștii, ale cărui date nu s'au publicat încă): Bacău: reușiți 31 din 97 înscriși; Brașov: reușiți 69 din 188; Buzău: 82 din 134; Cernăuții (2 comisii): reușiți 169 din 405; Cluj (2 comisii): 123 din 311, Constanța: 52 din 95; Deva: 44 din 141; Iași: 52 din 131; Ismail: reușiți 43 din 121; Oradea: 76 din 183; Pitești: 105 din 151; Ploiești: 60 din 131; Roman: 45 din 111; Sibiu: reușiți 61 din 182 și Timișoara: 116 din 225. — *din totalul de candidați care face 2616 absolvenți de liceu, au reușit deci numai 1128, abia 43%.*

Locale. Dumineca viitoare, a săptămânei a șasa după Înălțarea sf. Cruci, va predica în catedrală pâr. *Octavian Modorcea*, profesor la liceul de băieți.

— În legătură cu schimbarea iminentă a prefectului din județul nostru al Târnavei mici — care înseamnă, se spune, o readucere a dlui A. Muthu —, se vorbește că un consiliu de miniștri ar fi hotărât *reșezarea reședinței de județ la Diciosânmărtin*. Lucrul s'ar fi întâmplat — vorbim așa, fiindcă n'avem încă nici o confirmare a zvonului — la stăruința conducătorilor din Diciosânmărtin ai partidului liberal, cari nu înțelegeau să lase Blajului cinstea ce i-s'a dat. Se va vedea ce este adevărat din acest zvon, lansat poate mai mult drept balon de încercare. Dar un lucru e sigur: Blajul a ajuns reședință de județ pe urma intervențiilor factorilor din acest oraș și atunci este poate indicat, ca o lipsire a lui de această calitate — râvnită mai mult pentru a putea ajunge cu un ceas mai curând la condiții de viață mai civilizate — să nu se facă fără un aviz prealabil al acestor factori, cari nu sunt a se confunda cu primăria orașului și cu comitetul ei permanent. Or, avizul acesta nu știm să se fi cerut până acum.

— Cu data de 15 Octomvrie c. se introduce o seamă de schimbări în *mersul trenurilor*. Interesându-ne la stația locală asupra schimbărilor, cari ne privesc, ni-s'a arătat, că pentru noi „la Blaj“ nu s'a făcut nici o schimbare. Toate trenurile sosesc și pleacă exact ca și până acum, după mersul fixat la 15 Maiu c.

Foiața „Unirii“

Pro memoria

Episcopul Mihail Pavel

1827—1927

de Dr. C. Pavel

II

Episcopul a încercat și a făcut totul până la cea din urmă limită a posibilității, pentru scăparea și păstrarea școlilor sale.

Și urmările în astfel de împrejurări l-au justificat pe deplin.

Oricare să fie limba de predare, omul avea încredere neșarmurită în inima și cultura românească, în tactul și experiențele mult încercate ale profesorilor dela acest liceu. Acești profesori în aceeaș vreme mai sunt și preoți români, nu lefegii, cu primă de încurajare, ci apostoli cu rosturi mai înalte decât acelea pe cari le-ai putea plăti la întâia lunii.

Numai o credință tare și un idealism sacru ne-ar putea încălzi și ridica azi la înălțimea morală a vechei generații de dascăli ardeleni.

Și câtă vreme tinerimea română va fi condusă și instruită de acești eroi fără nume ai culturii naționale, marele Mecena era convins că n'are să dispereze de noua situațiune ce li-se crease vechilor școli din Beiuș.

Episcopul Pavel se puse pe lucru.

Fire cu adevărat românească, cam tăcută și de o reflexivitate senină, avea darul, ca puțini alții, de-a privi și prinde lucrurile sub unghiul cel mai real și mai potrivit.

Nu se amestecă în fricțiunile politice.

Aspectele vieții românești de după 1881, cu certuri și divizări, nu-l ademeniră.

Școala și cultura românească la o strâmtoare ca aceea aveau trebuință de fapte pozitive de cea mai mare urgență posibilă.

Și ca *Iancu* la 1848, episcopul Pavel parcă încă avertisează pe corifeii vieții noastre politice: „Voi vă sfătuiți și certăți-vă, că eu merg să mă apuc de lucru“.

Prin tot ceace face are în vedere *de o parte contrabalansarea noiei situațiuni, iar de alta atragerea tinerimei române din părțile ungurene dela liceele străine la Beiuș și ajutorarea ei în cea mai largă măsură*.

La 1 Septemvrie 1891, pentru indignirea influenței maghiare din liceu, deschide în coastele acestuia o mare casă românească: *Internatul Pavelean de băieți*, pentru o sută de elevi, din cari mai mult de jumătate primesc hrană și îmbrăcăminte gratuit, din fondurile înființate de episcopul întemeietor.

La 1895 acest internat e lărgit tot de *dânsul cu patru săli de meditațiuni și alte atenanșe*, ceace face ca numărul elevilor interniști să se urce la 150.

Încă mai dinainte, la 1893, înființează *Fondul de pensiuine a corpului didactic dela școlile din Beiuș*, ca și prin acest gest să promoveze zelul și dragostea de muncă și în aceeaș vreme și nivelul științific al colegiului profesoral.

Anii următori *întregește colecțiunile de științe naturale și cea a experimentărilor chimice și fizice*. La 1898 ridică în curtea liceului un zid, conform celor mai moderne postulate pedagogice, *pentru o sală grandioasă de gimnastică*, pe care o prevede din belșug până la ultimul aparat prevăzut de regulamentul școlar, iar în etajul acestei clădiri, în libera bătaie a soarelui *o spațioasă sală de desemn, o galerie de pictură și două cabinete de lucru pentru profesorul de specialitate*.

La începutul sutei XX liceul român unit din Beiuș este unul din cele mai mari și mai bine înzestrate școli secundare din Ungaria, fără ca statul să fi dat un ban ajutor din vărsământul de impozite al celor patru milioane de Români. Reacțiunea din tabăra dușmană, cu spargerea ferestrelor și devastarea palatului episcopesc, nici că putea să întârzie.

Făcând față greutăților dela liceu, gândul episcopului se îndreaptă *asupra creșterii fetițelor*.

În vremea aceasta — și tot veacul trecut — noi, Români, n'aveam nici o școală mai superioară de fete în părțile ungurene. Copii

S'a redeschis vestita catedrală din Reims. Zdrobită într'un chip din cele mai barbare în cursul războiului, catedrala din Reims a fost supusă în ultimii zece ani unei radicale reparații. Sute și mii de artiști și-au închinat toate puterile pentru a reinvia strălucirea veche a acestui clasic monument de artă. În cursul acestei veri s'au putut termina, în sfârșit, lucrările de restaurare a năii principale, cari au costat la 11 milioane franci. Restaurarea năilor secundare, a corului și turnurilor va dura încă ani de zile, necesitând o cheltuială de încă vre-o 150 milioane franci — Redeschiderea catedralei s'a făcut, în mijlocul unor mari serbări, din partea Cardinalului Luçon, care un singur moment nu s'a mișcat nici în mijlocul celui mai cumplit bombardament, din palatul lipit de catedrală. — Implinindu-se chiar atunci 60 ani de preoție a acestui prelat serbările au avut și un caracter personal.

Hindenburg a implinit 80 ani. In-treagă Germania a serbat de curând aniversara de 80 ani a nașterii mareșalului Hindenburg, președintele republicii germane. Palatul dela Berlin al prezidenției a fost îmbrăcat pe de-a-tregul în floare, iar octogenarul mareșal sărbătorit abia mai joia să primească delegațiile sosite din toate părțile țării cu urări de bine și sănătate. Armata a adus prinosul său prin ministrul de război Gessler, iar veteranii s'au prezintat sub conducerea mareșalului Mackensen, întâlnirea căruia cu colegul său de arme a provocat o scenă din cele mai emoționante. Mai amintim, că 131 reviste au scos numere jubilarie în onoarea acestui mare fiu al Germaniei.

Iarăși nou tarif la C. F. R. Gazetele anunță, că începând cu ziua de 1 Noemvrie — după alte versiuni numai la 1 Ianuarie 1928 — se va introduce la căile ferate un nou tarif, afirmative binișor mai redus decât cel actual. El va avea și o inovație în sensul, că trenurile de persoane, accelerate și exprese vor avea tarife deosebit numai până la distanța de 530 km. urmând ca la distanțele mai mari tarifele să fie unice pentru toate categoriile de trenuri. — Vom mai vedea ce-o ieși și din aceste planuri.

Două milioane pentru o bibliotecă a Societății Națiunilor. Către sfârșitul ultimei sesiuni a Societății Națiunilor, președintele Albert Guani a anunțat plenul, că un binefăcător și prieten al Societății pune la dispoziția ei,

pentru înființarea unei biblioteci potrivite, suma de 2 milioane dolari, cu condiția ca numele lui să se divulge numai după ce adunarea plenară a Societății va fi acceptat donațiunea. Firește, ea a fost acceptată cu cea mai deplină unanimitate și atunci s'a aflat, că donatorul este miliardarul american John D. Rockefeller, supranumit și »regele petrolului«. — Tot un miliardar american, d. Andrew Carnegie, a înființat, în condiții similare, și bibliotecă uriașă a Tribunalului de pace dela Haga.

Din ministru chinez—călugăr. În ziarele franceze cetim o știre foarte interesantă și mult grăitoare. Joi, în 6 Octomvrie, c. a fost sărbătoare mare la abația »Sf. Andrei«, de lângă Bruges. Abatele mănăstirei, Msgr. Neve, a primit sărbătorește în ordinul sflui Benedict pe d. René Lon-Tseng-Tsiang, fostul primministru al Chinei. Ceremonia a avut loc în sala mare capitulară, în fața unui public extrem de numeros. Intre alții, au ținut să fie de față miniștri Chinei dela Paris, Bruxelles și Lisabona, precum și numeroase rudeni ale marelui om de stat, care s'a lăpădat de acum de toate deșertăciunile vieții pământești.

* **AUGUSTINA ARDELEAN, văduvă docenteasă, femeie în etate, caută aplicare la un preot văduv de economă. Adresa: Lugoj, str. Cetatea veche Nr. 3.**

Pentru restanțieri

Intrând în ultimul cvartal al anului și având în acest an excepțional de multe și însemnate întâzieri la plata abonamentului, rugăm stăruitor pe toți restanțierii, să binevoiască a ne trimite cât mai fără întârziere sumele ce ne dătoresc, pentruca și noi să putem face față multelor și grelelor îndatoriri pe cari le avem cu scoaterea gazetei.

Deodată aducem la cunoștința celor ce nici pe anul trecut nu sunt în ordine cu plata abonamentului, neînțelegând să răspundă nici la provocările speciale ce le-am adresat, că am hotărât să le sistăm trimiterea foii, căutând să ne încassăm

pe altă cale sumele cari nu ne pot fi oprite. Lucrul acesta reclamă însă și cheltuială și muncă, așa că am fi foarte recunoscători față de toți, cari ne-ar cruța dela toate acestea.

Creștini buni cum sunt, sperăm că cei mai mulți restanțieri își vor pricepe datoria ce au față de această foaie.

Red. și Adm. UNIRII

Telefonul „Unirii“.

K. Kraków. (Polonia). Revista dorită n'a scos anul acesta nici un singur număr, așa că nu vă putem comunica abonamentul nou. Anul trecut revista a costat 160 Lei. — Pentru cazul că ar mai ieși în acest an, ce nu prea credem, am transpus șirele DVoastre celorce au îngrijit-o în trecut.

T. București. În ce privește chestiunea, dacă îngroparea obișnuită este, ori nu, periculoasă sănătății publice, vă dăm aici părerea doctorului I. R. Flechter, membru al societății regale de medicină în Londra, care spune următoarele: »Nimeni până în prezent n'a probat că ar fi fost cazurile de boală mai dese în apropierea cimitirelor. Este adevărat, că în aer liber putrezirea este repede și însoțită de răspândirea gazelor vătămătoare; dar pământul este un puternic desinfecant și experiențele lui Montegazza au probat, că la adâncime de 6 sau 7 picioare, unde cantitatea de oxigen este limitată, descompunerea are loc fără a da miros și nu produce nici o infecție a atmosferei. Pământul modifică caracterul putrezirii și astfel nu se produce niciun gaz, decât un lichid care se combină în mod chimic cu diferitele elemente ale pământului, fără cel mai mic pericol pentru cei vii. Tot astfel în ceea ce privește apa de băut, analizele definitive ale lui Charnock, Delacroix și Dalton au nimicit obiecțiunile crematiștilor. Luându-se apă din cimitirele din Lipsca, Hanovra și Dresda s'a constatat, că este mai curată și mai puțin încărcată de materii organice decât apa ce provine din fântânile acestor orașe«. — Nu motive de igienă, ci altele sunt deci cele cari stau la temelia mișcării păgâne a crematiunii.

P. Dumbrăveni. Cunoaștem și noi hotărârea, lipsită de orice temei juridic, adusă în cauza dela Șoi-muș din partea celuice sperăm să nu mai »lucească« prea mult pe firmamentul județului nostru, și sperăm să ne putem ocupa de ea în curând. — Cealaltă chestie, cu votarea din partea orașului a unui complex de 200 jughere pădure pentru edificarea unei alte »catedrale« ortodoxe la DVoastră, n'am cunoscut-o. Vă mulțumim pentru informație. Ocazional ne va prinde bine să știm și această nouă ispravă a celuice a pus-o la cale.

C. Tășnad. Chităm abonamentul pe 1927 dela parohiile Boian, Cehal, Pătălușa, Pir, Sărăuad, Săuca, Silvaș, Sudurău, Tășnad și Zalmoc. Pentru parohia Hotoan, abonamentul pe anul curent este achitat. — Priemiți cele mai sincere mulțumiri pentru serviciul prețios ce ne faceți prin încassarea și transpunerea abonamentelor. Dacă și-ar lua și alți dd. protopopi această ostenală, n'am ajunge nicidecum să fim siliți a recurge și la avocat pentru încassarea sumelor cari ni-se rețin — uneori chiar și din partea abonaților preoți — pe nedreptul.

lele intelectualilor noștri, pe câte nu le puteau facepe internatele școlilor civile — medii — dela Blaj, Sibiu și Brașov, treceau la institutele ungurești și la claustrale călugărițelor din Oradea, Satu-Mare, Timișoara, ba chiar și la surorile anglicane din Budapesta.

Văzând și cumpănind episcopul Pavel mai de mult această stare de lucruri, la 22 Septemvrie 1896 deschide într'o clădire nouă și foarte arătoasă o școală civilă de fete și un internat pentru o sută de copile aparținătoare oricăreia din cele două biserici românești. Dintre acestea orfanele de preoți și învățători români din eparhia Orăzii sunt primite ca bursiere — mai bine zis pe cheltuiala fondatorului.

Noul așezământ școlar va purta denumirea globală: *Institut de fete al diecezei gr. cat. de Oradea-mare.* E organizat în temeiul legilor din 1868, articolul 38, și 1876, art. 28, precum și conform sinodului eparhial orădan din 1881. Planul de învățământ al școlii civile este cel general cu adausul l. române, care în aceeaș vreme este și limba »vehiculară«, adică limba de predare și oficială a intergului institut.

În ziua de sf. Măria-mică din 1896 episcopul fondator, în cadrele unei emoționante festivități, predă noua școală românească închinată »Muselor, științei și culturai femeilor române«, corporațiilor educatoare și didactice.

Câștigă îndată, la deschidere, câteva profesoare de inimă, de rară gingășie, selectă pregătire și cultură românească. Și an cu an se dovedi că în superba cunună a multelor fapte culturale și filantropice săvârșite de episcopul Pavel, școala aceasta este piatra cea mai scumpă și mai prețioasă. Asupra nici unuia din multele așezăminte culturale răsărite din înalta înțelegere și dărnicia acestui episcop, nu și-a revărsat mai din plin bogatele daruri și toată căldura unei inimi mari și românești, ca asupra școlii civile și asupra internatului de fete din Beiuș.

Azi nu este intelectual român de bine din județele dela granița de vest, ba chiar și din Ardeal, care să nu vorbească cu nestrămutată recunoștință și admirație de binefăcătoarea influența educativă, de nesmintitul spirit românesc al acestei școli, păstrat cu sfințenie și în cele mai grele vremuri.

Două decenii și mai bine, cât păstori la Oradea, episcopul Pavel mănăstă parcă de un presimț că în curând vor veni ani și mai grei pentru cultura românească din Ardeal, din toate puterile și cu toate modestele mijloace de atunci ale episcopiei ținea să lege cu ceva ziua de azi cu cele mâine.

În chipul acesta școlile din Beiuș, dacă până în clipa când bătă ceasul dreptății noastre istorice, vreme de aproape un veac, au pregătit drumul aici la hotarele de vest ale întinderii românești, în zilele măreței epopei

a întregirii neamului, prin munca și jertfele acestui neintrecut Mecena, ele așteptau gata și capabile de-a continua prin cultură opera dorobanțului român.

La 1 Iunie 1902 episcopul Pavel se stinge, departe de eparhia sa, la băile dela Slatina Maramureșului, unde osemintele lui zac și azi. E chemat de Domnul la resplata celor ce au ostenit întru mărirea Lui, mângâierea și înălțarea neamului lor. Pe patul de moarte, înainte de a lua drumul altei vieți, mai privește odată cu acei ochi mari, blânzi și plini de bunătate, la marea și luminoasă sa operă, grefată pe puternica și nealterata idee națională, de care a fost stăpânit viața întregă.

Et dulces moriens reminiscitur Argos...

*

La data aceasta diferitele danii, fundațiuni și ctitorii bisericesti ridicate în Oradea-Mare, Slatina și în alte părți ale vastei eparhii și pe urmă clădirile școlare, casele profesionale și capitulare, jertfele aduse pentru școlile din Beiuș, inzeștrarea și dotarea acestora cu sute de burse, până și cu fonduri pentru costume uniforme de elevi și eleve din trei internate, însumează cinci milioane aur, azi cam două sute milioane lei.

Nu era vorbă să deschizi numai școli românești în codrii Bihării — mai trebuia pe deasupra ca pe Românii noștri să-i și împrietinești cu cartea; trebuia să-i aduci la școală, să-i hrănești, apoi să-i și îmbraci.

P. Mestecănești. Brăul ce Vi-se oferă la firma numită din Cluj per 225 lei metru, îl găsim foarte scump și vă avizăm, că protopopul nostru Victor Gergely din Ghimeșfăget vă poate livra marfă foarte bună cu aproape numai jumătate prețul dela Cluj. Seminarul nostru teologic comandă, pe cât știm, de acolo toate brănele pentru teologii săi și este foarte mulțumit de ele. Adresa: V. P. Ghimeșfăget, jud. Ciuc.

C. Măluțiu. Mulțumim pentru cuvintele de încurajare. În afară de mângâierea conștiinței că ne-am făcut datoria, e tot ce avem de pe urma muncii pe care o depunem în folosul treburilor de obște ale bisericii noastre.

C. Cluj. Dacă ne sosia la timp, înainte de-a fi făcut înșine încreștarea cuvenită, i-am fi dat loc. Așa însă nu mai putem reveni, mai ales că s'a făcut și altor gazete același comunicat, cari l-au și dat mai demult.

T. Morești. Banii de cari întrebați s'au trimis, încă la 4 Octomvrie c. oficiului protopopesc din Odorheiu, iar A. G. este primit atât la școală cât și la internat.

Oficiul parohial. Girișul de Criș. Vă avizăm, că am primit suma de Lei 200.

Oficiul parohial. Roșiori. Chităm primirea sumei de Lei 200.

O. Supurul de sus. Confirmăm primirea sumei de Lei 200.

Oficiul parohial. Balinț. Am primit abonamentul pe 1927.

Numai așa era chip să răzbim și episcopul Pavel așa a făcut.

Și unde mai pui nenumăratele ajutoare tinerele universitari români fără de-a înțeba vreodată cărei biserici naționale aparțin. *)

Intr'o viață de proporții ibseniene, vrednică de condeiul lui Carlyle, acest mare arhieru ori pe unde a trecut, a avut darul dela Dumnezeu de-a preface vorbele în fapte și în mijlocul unui neam fără puteri, de-a trece dela dorinți ideale la înfăptuiri pozitive.

Iată unul din adevărații noștri oameni mari, cărora cerul le-a încredințat fie vre-o taină de spus, fie vre-o faptă bună de făcut pentru neamul acesta.

Dacă n'ai aceasta misiune de Sus, nu poți face nimic ori câte resurse ai avea și orice gând te-ar purta.

Opera episcopului Pavel, „*meritul binefăcător prin școli și danii* **) mântuieși întărește în grele vremuri cultura română atât de primejduită aici la granițele de vest ale românismului, în vreme ce ea contează în istoria integrală a culturii naționale.

Istoricele școli din Beiuș și împreună cu acestea inimile recunoscătoare ale unui neam întreg se închină azi operei uriașe și memoriei sfinte a episcopului Pavel.

*) A. Paul: Intre Someș și Prut. București 1900 p. 46.

**) N. Iorga: Istoria bis. românești. Vălenii de munte. 1927.

„UNIREA“

nu-i iertat să lipsească de pe masa nici unui bun creștin.

Mulțumiță publică

Greu îndurerat, țin a mulțumi și pe calea aceasta, tuturor, cari prin vorbe și scris, au căutat să-mi aline durerea înfruntată prin moartea prea iubitei mele soții: MARIA GIURCA n. POP.

Tot o i u, Octomvrie 1927.

Maximilian Giurca
paroh gr.-cat.

Vasile Hoza

Magazin de ornate bisericești. Vesminte din cele mai bune stoffe.

Prapori de mătasa din Damasc. Candelabre din bronz auriu de 6 până la 24 lumini. Potire cădelnițe, picside, epitrafire.

Fabrică de elopote

Turnătorie de fontă și metal. La comandă fabrică clopote orice mărime din cel mai bun material cu garanție de 50 ani și prețurile cele mai solide.

Vasile Hoza

Sibiu, Piața Prințul Carol Nr. 6.

(97) 16-?

Turnătorie de clopote și metal.

SCHIEB & KAUNTZ

SIBIU Str. Gării 15.

Livrează clopote de biserică pe garanție de ani îndelungați, turnate din material de prima calitate ca înainte de războiu, efectuate în mod artistic. Experiență îndelungată, de ani de zile, asigură o muncă ireproșabilă și un sunet armonios.

Cereți oferte speciale.

(205) 35-52

Cu inima înfrântă și cu sufletul zdrobit de nemărginită durere anunțăm, că scumpul și cel mai talentat al nostru fiu, frate, cumnat, unchiș, nepot, verișor,

Flaviu Coriolan Bălibanu

elev de clasa VIII-a liceală

în ziua de 30 Septemvrie a. c. — a treizeoia aniversare dela moartea sfintei Terezia de Lisieux, al cărei devotat era — la orele 3 după masă, departe de solul patriei și de vatra părintească, pe pământul sfânt al Italiei, unde în entuziasmul său amator de artă și de muzică atât de mult s'a dorit, în drum spre casă din sfânta Cetate, în spitalul public din Postumia, răpit de morb scurt dar ucigaș în primăvara vieții trandafirii, la etate de 18 ani, provăzut cu Sf. Taine, și-a dat sufletul Creatorului său.

Trupul înghiețat i-a fost așezat în cimitirul din Postumia Duminecă, în 1 l. c. având la căpătâiu pe un singur amic, tovarăș de școală și tovarăș în peregrinajul său.

Dormi în pace scumpul nostru!

Și precum Tu ne-ai scris în ultima Ta scrisoare, așa-ți zicem și noi: La bună revedere!

Unimăt, la 7 Octomvrie 1927.

Antoniu Bălibanu
protopop, ca tată
Dr. Virgil Bălibanu
Drd. Volumnia Bălibanu
Valeria Bălibanu
Teofil Bălibanu
Ovidiu Bălibanu
frați și surori

Maria Dr. Bălibanu
n. Ficzero, cumnată
Petroniu Pușcă și
Ionel Bălibanu
nepoței
Emilia Bran, văd.
Dragomir
mătușă

Eugenia Butean
m. Marcu
Cornel Butean
Traian Sötér
Cornelia Sötér
m. Petryșin

Mărioara Sötér
Valeria Sötér
Vasile Sötér
Felicia Bran
Leontina Bran și
Lucia Dragomir
veri și verișoare

Ioan Plosca, credincios amic și tovarăș de drum

Nou stoc de mărfuri

L. E.

Mare asortiment

de mantale pentru doamne, haine bărbătești pentru toamnă și iarnă, și stoffe de mantale. Stoffe bune și eftine pentru copii și pentru uniforme de copii, precum și țoale, covoare și articli de căptușală se află permanent

□ □ în depozit la □ □

Numele firmei este garanță pentru calitate!

Cluj, Calea Regele Ferdinand, 13.

Depozitul fabricii de stoffe din Sibiu

Gromen și Herbert